

Chirurg in Ghana

Who is the witch?

Elke morgen zitten we om 7.45 uur in de artsenkamer met alle artsen, co-assistenten en *medical assistants* bij elkaar om de binnengekomen gevallen van de afgelopen nacht te bespreken. Deze besprekingen vormen steeds een bron van informatie over hoe de wereld hier in elkaar steekt. Je hoort hier over van alles wat je in een Europese setting van dokters allemaal moet missen.

De arts die dienst deed, rapporteerde dat er die nacht een jonge primipara was binnengekomen die al 48 uur in partu was. Ze kwam van 'a far village' en het was haar daar met de hulp van een *traditional birth aid* niet gelukt te bevallen.

Ze had al zo lang geperst dat de vulva en omgeving tot afgrijselijke proporties was opgezwollen. De toch ervaren arts had nog nooit zoiets gezien. De ontsluiting was gering, de frequentie van de foetale harttonen te laag om verder af te wachten en mede gezien het gigantische oedeem stelde de arts al ras een spoed-sectio caesaria voor.

'No way!'; luidde het onverwacht directe antwoord. Tot nu toe was iedere vrouw van haar familie en van haar dorp normaal bevallen zonder hulpmiddelen of operatie en dat zou bij haar ook gebeuren. Tijdens het gesprek om haar te overtuigen van de noodzaak van operatie, bleef ze steeds verwoede pogingen doen het kind er hoe dan ook uit te persen. Ze was niet tot toestemming voor operatie te bewegen en was doof voor elke instructie die de arts en de *midwife* gaven.

Ze weigerde pertinent, en over de vraag: 'Why no C.S.? was ze kort en duidelijk. 'If I am the first one in my village who cannot give birth normally, they see me as a witch and then I am in very bad trouble.'

En weer perste ze met de moed der wanhoop. Er was geen land met haar te bezeilen. Wat kon de dokter anders doen dan zich terugtrekken bij zoveel vastbeslotenheid?

Toen de ontsluiting tijdens de nacht toch vorderde tot 8 cm stelde dezelfde arts een vacuümextractie voor wegens de matige harttonen en de naderende totale uitputting.

'No, I have to do it myself!'

Ze perste en ze perste tegen elke verdrukking in en ten slotte kwam met de laatste kracht die ze nog in zich had een gezonde baby ter wereld met een behoorlijke Apgar-score. Buiten haar oedeem was er verder geen ander probleem.

Een vermoeide dokter, een fraai kind, een uitgeputte maar uitermate gelukkige moeder en bovenal: 'no witch!'

Je vraagt je af wat haar reden was naar het ziekenhuis te komen als ze het toch allemaal zelf wilde doen. Lekker bed?

En wat als er dan toch wordt geopereerd (want weten wij veel?), omdat het een acute buik betreft en we kennelijk soms sneller zijn dan het trage uitgebreide traditionele overlegcircuit?

Ook dan wordt je medisch handelen onderdeel van hun gedachtegoed en gaan de wildste verhalen de ronde te doen.

Na een operatie waarbij een necrotisch stuk darm werd verwijderd, hoorde ik in de Ghanese wandelgangen dat patiënte 'bewitched' was geweest en dat er een 'animal' in the abdomen had gezeten.

BEELD: H. WEGDAM

Ik zou de patiënte wme naar de operatiekamer hebben genomen en de buik hebben opengesneden. Omstanders hadden gezien dat 'big animal' uit de buik was gesprongen, dat ik ermee had gevochten en het gevecht uiteindelijk had gewonnen. De dokter was in dit geval sterker gebleken dan de 'witchcraft'.

Dus ook aan ons normaal medisch handelen wordt een mystieke draai gegeven. Een uitkomst voor het behoud van eigen cultuur, waarin ons een eervolle vermelding wordt gegund.

Mooi toch? ■

Harry Wegdam,
chirurg Techiman Ghana